

Sygn. akt III UK 474/18

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania R. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.

o jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej po zmarłym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 27 listopada 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ś.

z dnia 6 sierpnia 2018 r., sygn. akt VII Ua (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Ś. oddalił apelację R.G. od wyroku Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 29 maja 2015 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 5 czerwca 2014 r. w przedmiocie jednorazowego odszkodowania z tytułu zgonu męża S. G. w związku z chorobą zawodową.

Odwołująca się R.G. zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa procesowego, mającego istotny wpływ na wynik sprawy: 1/ art. 6 k.c., art. 217 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c., art. 236 k.p.c., art. 241 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z biegłego – instytutu medycznego; 2/ art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art.

382 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., przez brak koniecznego krytycyzmu ze strony Sądu odwoławczego wobec opinii biegłych sądowych oraz brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału; 3/ art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez brak ustosunkowania się do istotnych zarzutów apelacji; 4/ art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c., art. 290 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., przez oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii instytutu medycznego i dowodów przedłożonych przez skarżącą. Ponadto skarżąca podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego, przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz.1205; dalej: ustawa wypadkowa) i orzeczenie, że skarżącej nie przysługuje prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu zgonu męża S.G. w związku z chorobą zawodową, mimo że choroba ta, w połączeniu z innymi stwierdzonymi u niego chorobami, mogła przyczynić się do jego zgonu. Skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Ś. oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie, a nadto o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała ma oczywistą zasadność skargi. Zdaniem skarżącej, przemawia za tym zakończenie przez Sąd odwoławczy postępowania dowodowego, zamknięcie przewodu sądowego i wydanie wyroku, bez przeprowadzenia istotnego dowodu i bez wyjaśnienia kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd odwoławczy dopuścił się zatem rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego i materialnego, przez zamknięcie przewodu sądowego bez wyjaśnienia kwestii spornych, istotnych dla wyniku sprawy. Zignorował bowiem dowody w postaci wyników badań okresowych i wyników sekcji zwłok męża skarżącej, a nadto oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii instytutu (art. 290 § 1 k.p.c.) - Uniwersytetu Medycznego Katedry Chorób Zawodowych w W. bądź Uniwersytetu Medycznego w Ł.- w celu sporządzenia kompleksowej opinii dla wyjaśnienia istnienia, czy też braku związku przyczynowego między chorobą zawodową

niszczącą przez wiele lat organizm S. G. i jego zgonem, w sytuacji gdy sami biegli przed Sądem przyznali, że nie znają przyczyny śmierci męża skarżącej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione,

a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12 i powołane tam orzeczenia).

Przy powołaniu się w skardze kasacyjnej na przesłankę przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca

2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Skarżąca nie zdołała wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ograniczyła się do postawienia tezy o błędnych ustaleniach Sądu drugiej instancji co do stanu faktycznego. Z uzasadnienia tego nie wynika, jakie przepisy prawa zostały w ewidentny sposób naruszone przez Sąd Okręgowy. Autor skargi wymienia jedynie art. 290 § 1 k.p.c. Rolą Sądu Najwyższego nie jest wyręczanie pełnomocnika strony w prawidłowym konstruowaniu skargi kasacyjnej i doszukiwanie się argumentów za istnieniem wskazanej przesłanki przedsądu w innych elementach skargi, to jest w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu.

Zauważyć też należy, że skarżąca w istocie kwestionuje dokonaną przez Sąd ocenę dowodów. Podnosi, że oddalono wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii instytutu (art. 290 § 1 k.p.c.) w celu sporządzenia kompleksowej opinii dla wyjaśnienia istnienia bądź nie związku przyczynowego między chorobą zawodową S.G. a jego zgonem. Godzi się przypomnieć, że niniejsza sprawa była już przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższym, który w wyroku z dnia 11 stycznia 2018 r., stwierdził, iż wydając zaskarżone wówczas orzeczenie, Sąd drugiej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na wpływających z opinii biegłych z zakresu pulmonologii i kardiologii wnioskach, że choroba zawodowa - pylica płuc nie była przyczyną ani współprzyczyną zgonu męża skarżącej, bez rozważenia przesłanki wynikającej z art. 13 ust. 1 ustawy wypadkowej i bez wskazania przyczyn, z jakich pominął zastrzeżenia zgłoszone przez skarżącą do opinii

biegłego opiniującego w postępowaniu apelacyjnym oraz wniosek o wezwanie biegłych na rozprawę. Wskazał też, że w świetle powstałych w sprawie niejasności Sąd odwoławczy bezpodstawnie uchylił się od jednoznacznego zbadania i ustalenia ewentualnych konsekwencji wywołanych w organizmie S.G. przez chorobę zawodową, a w następstwie - związku choroby zawodowej (spowodowanych nią powikłań) z jego zgonem. Choroba zawodowa (pylica płuc) mogła bowiem nie być sama w sobie przyczyną lub współprzyczyną zgonu, istotne jest jednak, czy wpłynęła ona na powstanie lub powiększenie schorzeń, które do zgonu doprowadziły. Rozpoznając ponownie sprawę Sąd drugiej instancji uzupełnił postępowanie dowodowe, zasięgając uzupełniającą opinię biegłego pulmonologa oraz uzupełniającą opinię ustnej biegłych pulmonologa i kardiologa. W ocenie Sądu Okręgowego, tak uzupełniony, obszerny materiał dowody nie pozostawia wątpliwości, że choroba zawodowa S.G. – pylica płuc, nie była przyczyną ani współprzyczyną jego zgonu. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd drugiej instancji wyjaśnił też szczegółowo, dlaczego uznając, że choroba zawodowa nie miała jakiegokolwiek związku ze zgonem S.G., nie oparł się wyłącznie na treści protokołu z sekcji zwłok, gdyż został on skutecznie podważony przez biegłych z zakresu pulmonologii i kardiologii. Odwołując się do opinii biegłej z zakresu pulmonologii stwierdził, że pylicę płuc zdiagnozowano u S.G. dopiero 6 lat po rozpoznaniu zapalenia oskrzeli. Nie można zatem traktować przewlekłego zapalenia oskrzeli jak powikłania pylicy płuc. Przewlekłe zapalenie oskrzeli i pylica płuc występowały u zmarłego od 1991 r. niezależnie od siebie, a stopień zaawansowania pylicy płuc był niewielki. Natomiast do rozwoju serca płucnego w przypadkach chorych z pylicą płuc dochodzi jedynie u osób z zaawansowanymi zmianami pyliczymi przebiegającymi z przewlekłą niewydolnością oddechową. Biegła pulmonolog wyjaśniła też, że rozpoznany w czasie sekcji zwłok obrzęk płuc nie może być wiązany z pylicą płuc, ponieważ w przebiegu pylicy płuc występuje on jedynie u chorych ze znacznymi zmianami radiologicznymi i nadciśnieniem płucnym. Zatem u zmarłego pylica płuc o łagodnym stopniu 1q, z prawidłową wydolnością oddechową, nie była przyczyną ani współprzyczyną zgonu, ponieważ w takim stadium nie skraca życia chorego i nie jest przyczyną śmierci nagłej (uzasadnienie wyroku s. 9-10).

Sąd Okręgowy szeroko uzasadnił również, dlaczego w jego ocenie brak było w sprawie podstaw do przeprowadzenia wnioskowanego przez skarżącą dowodu z opinii instytutu (uzasadnienie wyroku s. 11). W judykaturze powszechnie przyjmuje się, że od uznania sądu zależy dopuszczenie dowodu z opinii kolejnych biegłych, ponadto, że sąd nie ma obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2012 r., I UK 200/11, LEX nr 1162648 oraz postanowienia: z dnia 13 listopada 2012 r., III UK 45/12, LEX nr 1648605 i z dnia 4 września 2018 r., II UK 460/17, LEX nr 2541914). Wprawdzie sąd nie ma obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii instytutu, czy też z opinii kolejnych biegłych w każdym wypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony, ale ma obowiązek dopuszczenia takiego dowodu wówczas, gdy zachodzi tego potrzeba, w szczególności, gdy w sprawie zostały wydane sprzeczne opinie biegłych (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lipca 1998 r., II UKN 126/98, OSNAPIUS 1999 nr 13, poz. 436; z dnia 16 września 1998 r., II UKN 220/98, OSNAPIUS 1999 nr 18, poz. 597; z dnia 23 marca 1999 r., II UKN 543/98, OSNAPIUS 2000 nr 11, poz. 433; z dnia 23 kwietnia 1999 r., II UKN 590/98, OSNAPIUS 2000 nr 12, poz. 484; z dnia 30 listopada 1999 r., II UKN 220/99, OSNAPIUS 2001 nr 6, poz. 204; z dnia 19 września 2000 r., II UKN 722/99, OSNAPIUS 2002 nr 7, poz. 169; z dnia 7 lipca 2005 r., II UK 277/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 97; z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 309/06, LEX nr 470001 oraz z dnia 1 września 2009 r., I PK 83/09, LEX nr 550988).

Skarżąca w istocie kwestionuje zatem dokonaną przez Sąd ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. W związku z powyższym w sprawie nie zachodzi przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.